

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

**ФІЛОСОФСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА КУЛЬТУРИ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Зам. декана
філософського факультету
Дмитро ЦЕЛІЗА

«31» _____ 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Історія української філософії
для студентів**

галузь знань **03 Гуманітарні науки**
спеціальність **031 Релігієзнавство**
освітній рівень **перший (бакалаврський)**
освітня програма **Релігієзнавство**
вид дисципліни **обов'язкова**

Форма навчання **денна**
Семестр **V**
Кількість кредитів ECTS **4**
Мова викладання, навчання
та оцінювання **українська**
Форма заключного контролю **іспит**

Викладачі: Семикрас Василь Васильович, к.ф.н., доцент кафедри
української філософії та культури.

Пролонговано: на 2022/2023 н.р. _____ «31» 08 2022р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ («____») «__» 20__р.

КИЇВ – 2021

Розробники: Семикрас Василь Васильович, к.ф.н., доцент кафедри української філософії та культури.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри української філософії та культури

(Мирослав РУСИН)

(підпис)

Протокол №7 від «16» квітня 2021 р.

Схвалено науково - методичною комісією філософського факультету

Протокол №2 від «31» травня 2021 року

Голова науково-методичної комісії

(Ірина МАСЛІКОВА)

(підпис)

«31» травня 2021 року

Строменовано на 2022-2023 н.р. Лр. №2 від 31.05.

Маслікова Т.Т.

(підпис)

ВСТУП

1. Мета дисципліни – Метою курсу є оволодіння студентами знаннями про основні закономірності історичного розвитку української філософії, її місця і значення у світовому культурно-історичному процесі, загальноприйнятій науковій концепції її вивчення, основні методологічні принципи її дослідження, діяльність видатних вітчизняних мислителів.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

- До початку вивчення цього курсу студенти **мають** знати основні етапи та характеристики історичного та культурного процесів, які вони отримали в загальноосвітніх навчальних закладах I-III ступенів;
- **Вміти** збирати та інтерпретувати інформацію щодо філософського життя України; застосовувати основні терміни, категорії і класифікації філософських наук в аналізі соціально-політичних явищ та процесів; збирати, систематизувати та презентувати інформацію про оригінальний та креативний досвід функціонування сучасних філософських досліджень
- **Володіти** елементарними навичками наукового дослідження та управління інформацією; критичного ставлення та прогнозування стосовно філософсько-політичних, культурних подій та явищ.

3. Анотація навчальної дисципліни: Навчальна дисципліна «Історія української філософії» є складовою освітньої програми підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 032 Релігієзнавство у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, викладається на 3-му курсі у першому семестрі в обсязі 4 кредити ЄКТС. Підсумковою формою контролю є іспит. В результаті освоєння курсу студент має здатність: усвідомлювати місце української філософії у розвитку світової та європейської філософської традиції; знати ключові історичні етапи розвитку української філософії, основних представників та їх ідеї; формувати власну думку щодо розмаїття філософських ідей у вітчизняній філософії. В процесі освоєння даного курсу студент отримає базові знання про організаційне та науково-методичне забезпечення викладання Історії української філософії.

4. Завдання (навчальні цілі)

- Сформувати у здобувача вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» ряд загальних компетентностей, які достатні для виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю;

- Забезпечити викладання навчальної дисципліни засобами сучасних передових методик (у тому числі електронного навчання).
- Якісно організувати самостійну роботу студентів в межах навчальної програми, забезпечити системний взаємозв'язок із навчальними заняттями та самостійною роботою;
- Забезпечити якісне структуроване керівництво самостійною роботою студентів;
- Забезпечити якісний проміжний та підсумковий контроль виконання студентами вимог навчальної програми;
- Забезпечити внутрішній та зовнішній контроль якості виконання навчальної програми.
- Забезпечити повне досягнення студентами програмних компетентностей та очікуваних результатів навчання за дисципліною «Історія української філософії»

Дисципліна спрямована на формування наступних програмних компетентностей:

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК8. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ФК2. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань

ФК6. Здатність використовувати у професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку релігій світу, типологію та історичні форми релігійних традицій.

5. Результати навчання:

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток підсумковій оцінці дисципліни
ККод	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	Методологічні засади вивчення вітчизняної філософії: історіографія історії філософії, теорія історії філософії. Об'єкт та предмет дослідження історії української філософії.	Лекції, семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, письмова контрольна робота, іспит	5

1.2	Передумови виникнення та джерела формування філософської думки Давньої Русі. Характерні риси та особливості філософської думки Давньої Русі.	Лекції, семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, письмова контрольна робота, іспит	5
1.3	Сутність гуманізму та умови його формування в Україні. Філософську проблематику епохи Відродження в Україні: її сутність та особливості.	Лекції, семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, письмова контрольна робота, іспит	5
1.4	Зміст та спрямованість філософських курсів професорів Києво-Могилянської академії. Філософські погляди Г. Сковороди в контексті українського бароко.	Лекції, семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження, іспит	10
1.5	Ідейний зміст програмних документів Кирило-Мефодіївського братства. Особливості мислення представників Київської філософсько-релігійної школи.	Лекції, семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження, іспит	10
1.6	Філософські орієнтири вітчизняної філософської думки ХХ ст	Лекції, семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження, іспит	5
	Вміти:			
2.1	демонструвати знання спеціалізованої літератури із історико-філософських досліджень	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження, письмова контрольна робота, іспит	5
2.2	аналізувати науково-історичну та філософську літературу (як тексти першоджерел так й критичні дослідження), визначати їх місце і роль в історії української та світової філософії.	Семінар, Самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження, письмова контрольна робота, іспит	5
2.3	аналізувати основні етапи розвитку історії української філософії, орієнтуватися у сучасних наукових концепціях, в межах яких здійснюється її вивчення, ключові історичні події та постаті, які визначали розвиток історії вітчизняної філософії.	Семінар, Самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження, письмова контрольна робота, іспит	10
2.4	Сприяти аналізу тенденцій, закономірностей, причин та наслідків розвитку й проблем сучасності	Семінари, Самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження, письмова контрольна робота, іспит	10
	Комунікація:			

3.1	використовувати знання іноземних мов для аналізу інформаційних інтернет-ресурсів, читання новітньої історико-філософської літератури в підготовці до семінарських занять та написання самостійних робіт;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження, письмова контрольна робота, іспит	5
3.2	презентувати результати проведених історико-філософських досліджень та здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій, конспектів;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження, письмова контрольна робота, іспит	5
3.3	формулювати основні наукові проблеми дослідження історії української філософії та окреслювати шляхи їх можливого вирішення.	Семінари, самостійна робота и	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження, письмова контрольна робота, іспит	5
A	Автономність та відповідальність:			
4.1	самостійно шукати та критично опрацьовувати літературу із історико-філософських досліджень, вільно володіти методами обробки, аналізу та синтезу наукової інформації	Самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження, письмова контрольна робота, іспит	5
4.2	вирішувати комплексні завдання, пов'язанні із верифікацією результатів існуючих оприлюднених історико-філософських досліджень.	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження, письмова контрольна робота, іспит	10

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни																		
	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	3.1	3.2	3.3	4.1	4.2	
Програмні результати навчання																		
ПРН 1. Вільно спілкуватися з професійних державною та іноземною мовами усно і п використовувати мови для ефективної міжку комунікації.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ПРН 3. Мати навички застосування предметних знань з релігієзнавства з метою аналізу актуальних суспільних проблем.							+										+	+
ПРН 12. Презентувати власний погляд у відкритих дискусіях з релігієзнавчої проблематики.							+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ПРН 16. Мати навички управління комплексними діями або проектами при розв'язанні складних									+	+	+			+		+	+	+

проблем у професійній діяльності, нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.																	
---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

7. Схема формування оцінки:

7.1. Форми оцінювання

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (знання 1.1 – 1.6), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (вміння 2.1-2.4); (комунікація 3.1-3.3); (автономність та відповідальність 4.1-4.2), що складає 60% загальної оцінки.

Оцінювання семестрової роботи:

1. Усна доповідь, доповнення та участь в дискусіях на семінарах: РН 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 2.1, 2.2, 2.4, 3.1, 3.2, 3.3, 4.1, 4.2 – 24/ 40 балів
2. **Самостійна робота №1** до теми №5. Есе на тему: «Єдність філософії та життя Григорія Сковороди».: РН 1.4, 2.1, 2.2, 3.2, 4.1, 4.2 – 4 / 8 балів
Самостійна робота №2 до теми 7. Есе на тему: «Поєднання філософських ідей Платона і Канта у вченні П. Юркевича»: РН 1.5, 2.1, 2.2, 3.2, 4.1, 4.2 – 4 / 8 балів
Самостійна робота №3 до теми 9. Есе на тему: «Київська світоглядно-гносеологічна школа (П.В. Копнін, В.І. Шинкарук)».: РН 1.6, 2.1, 2.2, 3.2, 4.1, 4.2 – 4 / 8 балів
3. Контрольна робота: РН – 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 2.2, 2.3 - 8/12 балів

4. Підсумкове оцінювання у формі іспиту:

Іспит у письмовій формі - РН 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 2.1, 2.2, 2.3, – 24 / 40 балів

Екзаменаційне оцінювання відбувається в письмовій формі. Білет складається з 2 питань, кожне з яких оцінюється за шкалою 20 балів, що в загальному підсумку дає 40 балів за іспит.

Студент не допускається до іспиту, якщо під час семестру набрав менше, ніж 20 балів.

Для отримання загальної позитивної оцінки з дисципліни оцінка за іспит не може бути меншою 24 балів. У випадку, коли студент на іспиті набрав менше 24 балів, вони не додаються до семестрової оцінки (незалежно від кількості балів, отриманих під час навчального періоду). В екзаменаційній

відомості у колонці «бали за іспит/ екзамен» ставиться «0», а в колонку «підсумкова оцінка з дисципліни» переноситься лише кількість балів, отриманих під час семестру. Рекомендований мінімум допуску до іспиту – 36 балів

Таким чином, підсумкова оцінка з дисципліни (мінімум 60, максимум 100 балів) складається із суми кількості балів за семестр (мінімум 36, максимум 60 балів) та екзаменаційної роботи (мінімум 24, максимум 40 балів).

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усіх (двох) частин навчальної дисципліни. Загальна семестрова оцінка складаються із балів, отриманих за 1) аудиторну роботу (усні доповіді, доповнення та участь в дискусіях на семінарах), 2) самостійну роботу (есе), 3) контрольну роботу, з урахуванням коефіцієнту 0,6. Всі види робіт в семестрі мають в підсумку:

- в максимальному вимірі $100 \text{ балів} \times 0,6 = 60 \text{ балів}$
- в мінімальному вимірі $60 \text{ балів} \times 0,6 = 36 \text{ балів}$

	Семестрова кількість балів	Екзамен	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	<i>36</i>	<i>24</i>	<i>60</i>
Максимум	60	40	100

7.2 Організація оцінювання:

Семестрова робота		Семестрова кількість балів	
		Min – 60 бали	Max – 100 балів
Усна відповідь ¹	До теми: 1-8 згідно з планом навчальних занять	«3» x 8 = 24	«5» x 8 = 40
Доповнення, участь в дискусіях	До теми: 1-8 протягом семестру згідно з планом навчальних занять	«2» x 8 = 16	«3» x 8 = 24
Самостійна індивідуальна робота	Самостійна робота №1 до теми №5. Есе на тему: «Єдність філософії та життя Григорія Сковороди». Презентація під час аудиторної роботи згідно плану навчальних занять – вересень-жовтень	«4» x 1 = 4	«8» x 1 = 8
	Самостійна робота №2. Есе на тему: «Поєднання філософських ідей Платона та Канта у вченні П. Юркевича». Презентація під час аудиторної роботи згідно плану навчальних занять – жовтень.	«4» x 1 = 4	«8» x 1 = 8
	Самостійна робота №3. Есе на тему: «Київська світоглядно-гносеологічна	«4» x 1 = 4	«8» x 1 = 8

	школа (П.В. Копнін, В.І. Шинкарук)». Презентація під час аудиторної роботи згідно плану навчальних занять – листопад.		
Контрольна робота	До тем 1-8	«8» x 1 = 8	«12» x 1 = 12
Загальна семестрова оцінка з урахуванням коефіцієнту 0,6		«60» x 0,6 = 36	«100» x 0,6 = 60
¹ у разі відсутності студента на семінарському занятті, розглянуті на семінарі питання відпрацьовуються у письмовій формі.			

Критерії оцінювання:

Усна відповідь:

5 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу

4 бали - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує

обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності

3 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, Має у відповіді суттєві неточності

2 бали – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді

Доповнення / дискусія:

3 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми,

2 бали – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію, дані які стосуються відповідної тематики присутні.

Самостійна робота №1-3 (Підготовка есе):

8 балів - студент самостійно створює оригінальну роботу; вичерпно та аргументовано висвітлює тему; вправно формулює тези; використовує набуту з різних джерел інформацію для розв'язання історико-філософських проблем; використовує цілісний, послідовний і несуперечливий розвиток думки (логічність і послідовність викладу); висновок відповідає запропонованій темі и органічно впливає зі сформульованих тез, аргументів і прикладів.

7-6 балів - студент у достатньому обсязі володіє темою есе, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження. Допускаються несуттєві неточності

5-4 бали - не в повному обсязі володіє матеріалом для написання есе, не демонструє глибини знань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні дослідження.

Контрольна робота:

12-10 балів - студент самостійно створює оригінальну роботу; вичерпно та аргументовано висвітлює тему; вправно формулює тези; використовує набуту з різних джерел інформацію для розв'язання історико-філософських проблем; використовує цілісний, послідовний і несуперечливий розвиток думки (логічність і послідовність викладу); висновок відповідає запропонованій темі и органічно впливає зі сформульованих тез, аргументів і прикладів.

9-7 балів - студент у достатньому обсязі володіє темою есе, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє

самостійність та достовірність проведеного дослідження. Допускаються несуттєві неточності

6-1 бали - не в повному обсязі володіє матеріалом для написання есе, не демонструє глибини знань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні дослідження.

Кожне питання в екзаменаційній роботі (в білеті 2 питання):

20-16 балів - студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість письмової роботи.

15-11 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження / письмової роботи. Допускаються несуттєві неточності.

10-6 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності.

5-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань.

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
1	Тема 1. Історія української філософії: предмет, метод, значення. Міфологічна свідомість праукраїнців, як підґрунтя вітчизняної філософії.	2	2	2
2	Тема 2. Філософська думка доби Київської Русі	2	2	2
3	Тема 3. Гуманістичні та реформаційні ідеї у філософській думці України	2	2	2
4	Тема 4. Філософія України доби бароко. Києво-Могилянська академія.	2	2	2
5	Тема 5. Філософія Григорія Сковороди.	4		
6	Презентація індивідуальних самостійних робіт №1 до теми 5. Есе на тему: «Єдність філософії та життя Григорія Сковороди».		4	14
	Контрольна робота	2		
7	Тема 6. Філософія доби просвітництва та романтизму в Україні (кінець XVIII – середина XIX ст.).	4	4	4
8	Тема 7. Філософсько-релігійні погляди в середині XIX ст. Філософія Памфіла Юркевича.	2		
9	Презентація індивідуальних самостійних робіт №2 до теми 7. Есе на тему: «Поєднання філософських ідей Платона і Канта у вченні П. Юркевича».		4	14
10	Тема 8. Основні напрямки розвитку філософії в Україні другої половини XIX – початку XX ст.	4	4	4
11	Тема 9. Філософська культура України XX століття.	2		
12	Презентація індивідуальних самостійних робіт №3 до теми 9. Есе на тему: «Київська світоглядно-гносеологічна школа (П.В. Копнін, В.І. Шинкарук)».		4	14
13	Тема 10. Українська філософська думка в період незалежності: проблеми та перспективи	2	2	2
	Контрольна робота	2		
	ВСЬОГО	30	30	60

Загальний обсяг - **120 год.**, в тому числі:

Лекцій – **30 год.**

Семінари – **30 год.**

Самостійна робота - **60 год.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна: (Базова)

1. Горський В.С., Кислюк К.В. Історія української філософії. Підручник. – К.: Либідь, 2004 – 488 с.
2. Історія української філософії. Підручник. – К.: Академвидав, 2008.- 624с.;
3. Огородник І.В., Огородник В.В. Історія філософської думки в Україні. Курс лекцій. К., 1999;
4. Огородник І.В., Русин М.Ю. Українська філософія в іменах. – К., 1997 – 328 с.;
5. Чижевський Д. Філософські твори у 4-х т. – К., 2005;
6. Чижевський Д. Нариси історії філософії на Україні. – К., 1992;
7. Історія філософії України. Хрестоматія. – К.: Либідь, 1993;
8. Історія філософії України. Підручник. – К.: Либідь, 1994;

Додаткова:

1. Вишенський Іван. Книжка // Україна: філософський спадок століть. Хроніка- 2000. – Вип. 37-38. – К., 2000. – С.197-202.
2. Войтович В. Українська міфологія. – К.: Либідь, 2002;
3. Гатальська С.М. Філософія культури. – К.: Либідь, 2005;
4. Гиляров А.Н. Руководство к изучению философии. Философия в её существе, значении и истории. / А.Н. Гиляров. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2014. – Ч.І. – Х с.; 216 с. (Серія: «Источники философской мысли в Киевском университете»).
5. Гізель І. Метафізичний трактат. // Україна: філософський спадок століть. Хроніка- 2000. – Вип. 37-38. – К., 2000. – С.287-303.
6. Горський В.С. Філософія в українській культурі (методологія та історія) / В.С. Горський. – Філософські нариси. – К.: Центр практичної філософії, 2001. – 236 с.;
7. Горський В.С. Біля джерел / В.С. Горський. – К.: Видавництво Києво-Могилянської Академії, 2006. – 262 с.
8. Донцов Д. Націоналізм. – Львів: Видавництво «Нове життя», 1926. – 257 с.
9. Іпатій Потій. Унія греків з костюлом римським 1595 року./ Українські гуманісти епохи Відродження: у 2-х частинах. – Частина 2. – К.: «Наукова думка», 1995. – С.101-131.

10. Історія української філософії // Історія філософії: Словник. – К., 2005;
11. Історія української філософії: Хрестоматія. Упорядник М.В.Кашуба. – Львів, 2004;
12. Історія філософії України. Підручник. – К.: Либідь, 1994;
13. Історія філософії України. Хрестоматія. – К.: Либідь, 1993;
14. Йосипенко С.Л. До витоків української модерності: українська ранньомодерна духовна культура в європейському контексті / С.Л. Йосипенко. – К.: Український центр духовної культури, 2008. – 391 с.
15. Копнин П.В. Введение в марксистскую гносеологию. – К.: «Наукова думка», 1966. – 281 с.
16. Костомаров М.І. Книги буття українського народу. – Львів – Київ, 1921. – 22 с.
17. Куліш П.О. Зазивний лист до української інтелігенції. Листи з хутора. К.: Українська прес-група, 2012. – 56 с.
18. Кульчицький О. Основи філософії і філософічних наук. – Мюнхен-Львів, 1995. – 164 с.
19. Липинський В. Листи до братів-хліборобів. Про ідею та організацію українського монархізму. – Київ-Філадельфія, 1995. – 470 с.
20. Лисяк-Рудницький І. Історичні есе: у 2-х т. – Т.1. – К.: «Основи», 1994. – 526 с.
21. Митрополит Іларіон. Дохристиянські вірування українського народу: істор. Реліг. Вид. друге. – К., 1994;
22. Мицько І.З. Острозько слов'яно-греко-латинська академія. – К.: 1990;
23. Нічик В.М., Литвинов В.Д., Стратій Я.М. Гуманістичні та реформаційні ідеї на Україні. – К., 1991;
24. Прокопович Т. Етика. / Прокопович. Філософські твори. // Прокопович Ф. Філософські твори: в 3-х томах. / Феофан Прокопович. – К.: Наукова думка, 1980.– Т.2 – С. 505 – 515.

25. Прокопович Т. Натурфілософія, або фізика.// Прокопович Ф. Філософські твори: в 3-х томах. / Феофан Прокопович. – К.: Наукова думка, 1980. – Т.2 – С. 115 – 191.
26. Руденко С.В. Філософські погляди В.П.Петрова. – К., 2008;
27. Сковорода Г.С. Повна академічна збірка творів. – Х.:ТОВ «Майдан», 2010. – 1398 с.
28. Транквіліон-Ставровецький К. Зерцало богословії. // Україна: філософський спадок століть. Хроніка-2000. – Вип. 37-38. – К., 2000. – С.251-263
29. Україна: філософський спадок століть // Хроніка – 2000, №№ 37-38, 39-40.
30. Федів Ю.О., Мозгова Н.Г. Історія української філософії. – К., 2000;
31. Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002.
32. Франко І.Я. Із секретів поетичної творчості// Франко І.Я. Зібрання творів у 50-ти томах. – Т.31. Літературно-критичні праці. – К.: Наукова думка, 1986. – С. 45 – 119.
33. Франко І.Я. Чи вертатись нам назад до народу?// Франко І.Я. Зібрання творів у 50 -ти томах. – Т.45. Філософські праці. – К.: Наукова думка, 1986. – С. 140- 151.
34. Франко І.Я. Що таке поступ?// Франко І.Я. Зібрання творів у 50 -ти томах. – Т.45. Філософські праці. – К.: Наукова думка, 1986. – С. 300 – 348.
35. Чижевський Д. І. Філософія Г. С. Сковороди / Підготовка тексту й переднє слово проф. Леоніда Ушкалова. – Харків: Прапор, 2004. – 272 с.
36. Шлемкевич М. Загублена українська людина. – Нью-Йорк: «Життя і мислі», 1954. – 158 с.
37. Шлемкевич М. Українська синтеза чи українська громадянська війна. – Нью-Йорк: «Життя і мислі», 1949. – 64 с.